

Az intézetek tűzvédelmi feladatai

A bv. intézetek biztonságának egyik jelentős feltétele, hogy a személyi állomány fel legyen készülve nemcsak az emberi magatartás által előidézett rendkívüli esemény leküzdésére, hanem a természeti erők okozta veszélyhelyzetek azonnali, szakszerű megszüntetésére, a következmények hatékony csökkentésére vagy felszámolására.

A rendkívüli események — az elemi csapással bekövetkezettek is — megváltoztatják a bv. intézetek, és egyéb büntetésvégrehajtási objektumok normális életritmusát, a megszokott, eltervezett tevékenységek láncolatát. Olyan helyzet áll elő ilyenkor, amikor halaszhatatlan, mindent megelőző feladat a veszélyeztetett személyek (a testületi tagok és a fogvatartottak), a társadalmi tulajdon (épületek, nyersanyagok, késztermékek, berendezések stb.) további károktól való megóvása.

Számitani kell, hogy a büntetésvégrehajtás rendjével konokul szembehelyezkedő fogvatartottak a helyzetet kihasználva szökni próbálnak. Ezért nem szabad megfeleledkeznünk az elítéltek folyamatos és biztonságos őrzéséről, tevékenységük, magatartásuk, hangulatuk állandó ellenőrzéséről, hogy a kellő időben be tudjunk avatkozni. Fel kell készülnünk arra is, hogy a fogvatartottak körében felépő pánikot gyors, pontos, egyértelmű tájékoztatással leküzdjük.

Cikkemben nem kívánok feltérképezni valamennyi természeti katasztrófa által előidézett helyzetet. Csupán a tűz kitörésével kapcsolatos őrszolgálati, biztonsági követelményeket szeretném segítségképpen rendszerbe foglalni. Mindehhez felhasználtam azokat a tapasztalatokat, melyeket a biztonsági osztály által elrendelt és ellenőrzött tűzriadó-gyakorlatok során szereztünk.

Minden büntetésvégrehajtási objektumnak fel kell készülnie a tűz kitörésére. E felkészülésnek két fontos tényezője van. Fel kell mérni az objektum tűzveszélyes helyeit, és meg kell teremteni a tűzkitörés megelőzésének feltételeit. Vagyis maradéktalanul meg kell követelni — mind a személyi állomány tagjaitól, mind a fogvatartottaktól — az ide vonatkozó rendszabályok betartását. Rendszerbe kell foglalni a tűz keletkezésekor szükséges intézkedéseket, s megfelelő oktatásban kell részesíteni a testület tagjait.

A tűzveszélyes helyek számbavétele során minősítsük kiemelt fontosságúnak az intézet fegyverszobáját, a fegyverraktárat, az üzemanyag-tároló helyeket és azokat a helyiségeket, területeket, ahol tűzveszélyes anyagokkal (fa, papír, textília, szintetikus festékek és hígítók, stb.) dolgoznak, vagy ahol ilyen anyagokat tárolnak.

Tekintsük fokozottan tűzveszélyes területnek a faipari vállalatok porkamráit, a mezőgazdasági üzemek terményraktárait, -szárítóit, faéptímenyeit, állatszállításait. Az elítéltek körletén a zárkák, a közös helyiségek is lánggra lobbhatnak. Előidézheti ezt szándékos vagy gondatlan magatartás, villámcsapás, illetve valamilyen műszaki (általában elektromos) hiba. Ha a bv. intézet területén a személyi állomány valamilyen rendkívüli eseményt számol fel, véletlenül vagy készakarva szintén keletkezhet tűz.

Természetesen elemi csapássá csak akkor lesz a tűz, ha kiterjedése nagy, ha a kisebb helyi tüzeket nem sikerül eloltani. Tűvész esetén igen sok ember élete kerül veszélybe, jelentős mennyiségű anyagi javak válhatnak a lángok martalékaivá. Úgy vélem, könnyebb elejét venni a tüzeseteknek, mint azok következményeit felszámolni. Tűzvédelmi szakember bevonásával végezzük el a megelőzési feladatokat, így a különböző helyiségek tűzvédelmi osztályokba sorolását. Az erre utaló jelzéseket pedig jól látható helyekre kell kifüggeszteni. Ugyancsak fontos a dohányzást és a nyílt láng használatát tiltó táblák elhelyezése, és az ún. dohányzóhelyek kijelölése.

A veszélyesebb helyeket el kell látni az előírt tűzvédelmi eszközökkel, például kézi tűzoltó készülékkel, fali tűzcsappal. A tűzoltást szolgáló víz, homok, lapát és szikracsapó is meghatározott helyen kell legyen. A különösen veszélyes területeket füstjelző berendezésekkel kell ellátni. A tűzcsapok, illetve tűzoltó tömlők meg kell hogy feleljenek a vonatkozó szabványoknak. (A tűzcsapra vagy a fali kifolyóra csatlakoztatott kerti locsolótömlő a mi szempontunkból nem felel meg!)

Az elhelyezendő eszközöket az objektum tűzvédelmi szakembere határozza meg az előírások alapján, de a tűzvédelmi szabályok betartását, a berendezések meglétét a biztonsági szolgálat vezetőinek és beosztottainak rendszeresen ellenőrizniük kell. Hatásos megelőzési eszköz az ún. fémtokos lemezajtó. A fegyverszobára, a -raktárra felhelyezve nemcsak az illetéktelen behatolást nehezíti meg, hanem a tűz továbbterjedését is meggátolhatja. Feltétlenül ki kell jelölni a közlekedés és menekülés útvonalait, s ügyelni kell arra, hogy azokat még átmenetileg se torlaszolja el semmi.

Először meg kell fogalmazni azokat a legfontosabb intézkedéseket, amelyeket egy tűzkitöréskor haladéktalanul foganatosítani kell. Másodszor a kialakítandó szolgálati (tűzoltó, kísérő és rendfenntartó, anyagmentő, egészségügyi) csoportok feladatait kell konkrétan meghatározni.

Megítélésem szerint a *tűzoltó csoport* feladata a tűz eloltásának megkísérlése, illetőleg továbbterjedésének megakadályozása. A csoport parancsnoka — megfelelő ismeretekkel rendelkező — testületi tag legyen, magába a csoportba viszont beosztható polgári állományú dolgozó is. A tűzoltó eszközökön túl rohamsisakkal és gázálarccal is célszerű felszerelni a csoportot. (A gázálarc alkalmazását sok intézetben gátolja, hogy nincs hozzá szén-monoxid szűrő.) A tűzoltó csoport adott esetben az arra alkalmas fogvatartottakat is bevonhatja a tűz oltásába.

A *kísérő és rendfenntartó csoport* feladata a veszélyeztetett személyek mentésének és csoportosításának irányítása. Vezetőül célszerű őrszolgálati beosztottakat kijelölni, de lehetőleg a csoport tagjai is legyenek hivatásos állományúak. Az elítéltek kijelölt helyre kísérése nem egyszerű feladat. A fellépő pánikhangulatot el kell fojtani, ügyelni kell, hogy ne következzen be más rendkívüli esemény, pl. szökés. Ugyanakkor be kell tartani a legalapvetőbb elkülönítési szabályokat: nem helyezhetünk el azonos helyen nőket, illetve férfiakat. S a bűntársakat is figyelemmel kell kísérni.

Az *anyagmentő-csoport* feladata, hogy a veszélyeztetett területről eltávolítsa a nagyobb értékű társadalmi tulajdont, valamint a tűz továbbterjedését elősegítő különböző anyagokat. Vezetője lehet polgári alkalmazott, sőt a csoport tagjai is választhatók e körből. Hovatovább a fogvatartottak is bevonhatók e tevékenységbe.

A sérültek elsősegélyben részesítése, szükség esetén a kórházi ápolás megszervezése pedig az *egészségügyi csoport* feladata. Vezetője rendelkezék megfelelő képzéssel, ám polgári állományú dolgozó is lehet a csoport tagja, ha ki van képezve az alapvető elsősegély-nyújtási feladatokra. A segélyhelyeket úgy kell kijelölni, hogy a fogvatartottak és a személyi állomány tagjai ne kerüljenek egyazon helyre.

A tűzoltásnál igen fontos a gyorsaság

A tűzoltási tervben meg kell adni az említett csoportok közlekedési útvonalait, a gyülekezési helyhez vezető ajtók nyitásának, zárásának rendjét, ki kell jelölni az anyagkihordás számára célszerű útszakaszokat. Mindezeket nem árt egy helyszínrajzon feltüntetni. Megfontolandó egy *tartalékcsoport* képzése is, amelyből szükség esetén növelni lehet az egyes csoportok létszámát, illetve más jellegű rendkívüli esemény bekövetkeztekor be lehet szervezni annak megszüntetésére.

A tűzoltási terven fel kell tüntetni, lehetőleg szembeötlő helyen az illetékes tűzoltóság telefonszámait, valamint értesítésének egyéb módját. A tűzoltóság tájékoztatása semmiképp sem maradhat el, mert a rendkívüli esemény továbbfejlődését csak ők akadályozhatják meg. A közvetlen életveszély elhárítása után informálni kell őket. Sőt még az eloltott tűz tényét is be kell jelenteni, különben lemondhatunk kártérítési igényeinkről.

A fent említett terv fontos része az objektum teljes és szintenként elkészített helyszínrajzának vázlata, amelyen be kell jelölni a különböző vízelő helyeket (víztárolókat, kifolyókat, tűzcsapokat), a felszerelt tűzoltó eszközöket, az intézetbe jutás lehetőségeit, az ún. közlekedőutakat, a fogvatartottak gyülekeztetési helyét, a gázrendszer főcsapját, az elektromos főkapcsolót, valamint a tartalék áramforrás helyét.

A terv szöveges és rajzos részeit naprakészen kell tartani. A pontos és hiteles dokumentáció segítségével elkerülhető a veszélyhelyzetben fellépő tanácstalanság és indokolatlan idővesztés. Határozott és céltudatos intézkedésekkel, a feladatok szakszerű és gyors végrehajtásával pedig jelentős mértékben csökkenthetjük a tűz által előidézett rendkívüli esemény káros következményeit.

Az intézkedések alapvetően megegyeznek a riadóztatás általános feladataival, de vannak azoktól eltérő teendők is. A tűzoltás megtervezésénél messzemenőkig szem előtt kell tartani az emberélet mentésének kivánalmait. Ez annyit jelent, hogy nem szükséges bevárni az előljáró intézkedéseit. A tűzkitörés közelében lévő testületi tagoknak is kötelességük mindent megtenni az elsősegélynyújtás érdekében.

A közvetlen életveszély elhárítása után meg kell akadályozni, amennyire lehet, a tűz továbbterjedését oltóberendezésekkel és az éghető anyagok azonnali eltávolításával. Mindezt jelenteni kell a közvetlen előljárónak, aki távbeszélőn értesíti az állami tűzoltóságot, riadóztatja a szolgálatban lévő állományt, s ahol van, ott a vállalat tűzoltó alegységét. Az intézkedő felettes előkészíti az átadásra szánt helyszínvázlatokat, kijelöli a tűzoltókat kísérő és velük együttműködő személyt, megteremti a tűzoltójárművek objektumba hatolásának feltételeit.

A járművek ki- és beléptetésekor nem lehet elhanyagolni a szükséges ellenőrzéseket. Célszerű a fogvatartottak munkáltatását, egyéb tevékenységét és általában a szabad mozgást megszüntetni. Az elítélteket az előre megtervezett útvonalon a kijelölt helyre kell irányítani. A csoportok kísérésénél, de a tartózkodási helyen is érvényesíteni kell a legalapvetőbb elkülönítési szabályokat és a biztonsági követelményeket. Ha a rendelkezésre álló erő nem elegendő, akkor a riadót ki kell terjeszteni a lakáson tartózkodó és gyorsan bevonultatható személyi állományra is.

A személyi állomány tűzvédelmi feladatait, valamint a tűzriadóval kapcsolatos kötelességeit rendszeresen oktatni kell. Az ismereteket és a szükséges óraszámot célszerű az éves továbbképzések tematikájába beépíteni. A foglalkozások megtartását bizzuk képzett szakemberre, a tűzriadó teendőit pedig a biztonsági szolgálat egyik felkészült vezetője is oktathatja. A vezetői állomány ez irányú ismereteit a törzsfoglalkozásokon bővíthetjük. Gyakorolhatjuk itt a riadótervben megfogalmazottakat és fejleszthetjük a testület intézkedési képességét.

Ajánlatos meghatározott időközönként, de legalább háromévente, törzsfoglalkozást és tűzoltási gyakorlatot szervezni közösen az illetékes tűzoltósággal. E tevékenység során a tűzoltóság megszerzi a számára nélkülözhetetlen helyismeretet.

A tűzoltósággal való együttműködés keretében, ahol nincs szervezett tűzvédelmi felelős, célszerű a tűzoltóság képviselőjét meginterjúvolni. Aki nélkül, hogy államigazgatási-hatósági jogkörét gyakorolná, időben figyelmeztet bennünket esetleg olyan szabálytalanságokra, amelyeket mi magunk nem veszünk észre, holott tűzveszélyesnek minősülnek. Ha ez a helyzet előáll, a tűzoltóság képviselőjének javaslatait komolyan meg kell szívlelni. Az intézet parancsnokának gondoskodnia kell a hiányosságok megszüntetéséről. Ha kell, még a tűzriadó tervét, illetőleg a helyszínrajzokat is érdemes módosítani.

E cikk keretében nem tudtam minden körülményre figyelemmel lenni, csak az általam legfontosabbnak vélt feladatokra szerettem volna ráirányítani az érdeklődést. Minden büntetésvégrehajtási objektumnak a maga sajátos, helyi feltételei alapján kell megszerveznie a tüzesetek megelőzését, valamint a tűzvédelmét. A biztonsági szolgálatnak kiemelten, de a személyi állomány egészének is törekednie kell a tűzvédelemmel kapcsolatos kötelezettségek teljesítésére.

Máthé Zoltán